

קול השיעורים
ממורינו הרב שליט"א
073-371-8218

הדרכות

שנשמעו ממורינו הרב שליט"א

בעזרת השם יתברך זכינו ועברנו את הימים הטובים העל"ט וכל אחד התחזק בכוחות הנפש, ואגר לו כוחות רוחניים לכל החורף הבא עלינו לטובה, וכמו שמובא בשם הצדיקים כל אחד בלשונו הזהב, שלילות החורף יש להם קדושת חול המועד, או שדיברו בגעגועים על הלילות הארוכות שהנשמה מתעטפת בתורת ה', וכדו'.

מאידך גיסא אנו יוצאים לימי חולין, שכל אחד טרוד על המחיה ועל הכלכלה, וכדי שלא לשכוח את ההתרוממות שהיה לנו ולעשות המשך לאור ה' החופף עלינו, שומה עלינו להכניס את אור ה' גם בדברי החולין ולרומם את הגשמיות לחיות עם הקב"ה על כל צד ושעל.

קיום העולם "כל רגע" ע"י דיבור ה'

וכדי להשיג מדריגה זו נביא מה שכותב הבאר מים חיים זי"ע (בפרשת בראשית) בשם הבעש"ט הק' וזל"ק: נודע מה שאמר הבעל שם טוב זי"ע ועל כל ישראל, על פסוק (תהלים קי"ט, פ"ט) לעולם ה' דברך נצב בשמים כי הנה אומן בשר ודם העושה כלי, דרך משל הצורף לוקח שברי חתיכות כסף ועושה מהם כלי אחת יפה ונאה עד מאוד, הנה ודאי בעת עשיית הכלי הניח בה חכמתו ופעולת מעשה ידיו, אבל אחר גמר פעולתו ועשיית הכלי על תכונתה, אין להאומן אשר עשאה שום מחשבה ושום עשיה עוד עליה, והכלי עומדת תמיד על מעמדה בלתי השגחת וראיית פני האומן, כי הוא עשה הכלי יש מיש, משברי כסף כלי נאה, ועל כן אחר גמר עשייתה, אינה צריכה עוד להאומן, כי עיקרה היה במציאות קודם שבאה ליד האומן. ולא כן באומנות אלקינו יתברך שמו לעולמי עולמים, כי הוא ברא כל העולמות יש מאין, וקודם הבריאה לא היה במציאות כלל שום נברא ונמצא. גם אחר בריאתן חלילה אם יסתלק השגחת בוראן מהן, אף על רגע כמימרא, היו כל העולמות כמו שהיה קודם בריאתן, והיו לאפס ואין ממש.

ומבאר הבאר מים חיים בהמשך דבריו שעיקר חיותן וקיומן (של הבריאה), הוא בכח הראשון שהניח בוראינו ברוך הוא וברוך שמו בבריאתן. (ואיך בוראן) והמה אותיות התורה אשר בהן

ברא את עולמו כמאמר חז"ל (בעשרה "מאמרות" נברא העולם) דרך משל במאמר יהי רקיע בתוך המים וגו', הנה באותיות אלו נתהווה הרקיע, ועד עתה האותיות האלו הם הם חיותן וקיומן של השמים ושמי השמים. ואלמלי יצויר העדר שפע חיות האותיות משמים ברגע אחת (אם ייעדר החיות מהאותיות לרגע), תיכף ומיד יוחזרו לכמו שהיה לאין ואפס ממש והיו כלא היה. וכמו כן בכל העולמות שלמעלה ושלמטה.

נמצא שזה שאמר הכתוב לעולם ה' דברך נצב בשמים. כלומר דברך אשר דברת בבריאת השמים, עד הנה הוא נצב ועומד בשמים להיות על ידו קיום השמים:

להמשיך האמונה בזה לכל רגע

הרי למדנו שכל קיום העולם תלוי כל רגע באמירתו של הקב"ה, ובידינו להמשיך האמונה בחיי היום יום שכל המעשים שלנו (אף הגשמיות) הם פעולות שחיות כל רגע ורגע ע"י מימרא דהקב"ה, ולהאמין בהשגחתו יתברך תמיד אפי' על הטבע.

וכמו שהביא השפת אמת (בערוזאן) בשם הסטרעליסקער זי"ע וזה לשונו הטהור: וכבר שמעתי בשם הרב הקדוש מסטרעליסק שאמר בזה הלשון, מי שמאמין שהבורא יתברך ברא שהמים יכבה אש, אין זו אמונה שלימה. רק החיוב לידע ולהאמין שבכל עת ורגע, בכל מיני מים הנמצאים בעולם, נותן הקב"ה כח השגחתו שיהיה להמים הללו כח הטבע לכבות האש, ובלא זה, (ובלא נתינת הכח תמיד) לא היו המים מכביין האש אף שהם מים.

ומבאר השפת אמת שזהו הטעם שאנו מברכים על כל דבר בלשון בורא או עושה, (ולא ברא או עשה דמשמע לשעבר) כלשון הוה, שתמיד בורא ועושה ומקיים כל מעשי שמים וארץ וזה נמי פירוש עושה שמים וארץ (לשון הוה) עושה מעשי בראשית, אף שכל המעשים נבראו ונגמרו בששת ימי בראשית, עם כל זה, בכל עת ורגע הוא בורא אותם, ומחיה אותם, לקיימם בסוד המחדש בטובו בכל יום "תמיד" מעשי בראשית ובזה נמי מפרש (מה שאנו אומרים) מלך חי וקיים, שחוץ ממה שבראם מכבר, הוא מחיה ומקיים אותם תמיד.

ומביא השפת אמת דבר נפלא מאוד וז"ל: והנה קבלה בידינו שאליהו שכיח ביומא דשוקא והוא מטעם שאז בימי אליהו באו להאמונה שלימה הנ"ל כי הראה להם שהאש שרף את המים, היפך הטבע שמים יכבה האש, ועל ידי זה ראו שד' (שהוא מהוה כל הויות - דהיינו שמכניס תמיד כל החיות בכל הדברים) הוא האלקים (שאלוקים בגימטריה "הטבע"), שבכל עת ורגע עושה עם

הטבע כרצונו, וברצונו יכול בכל עת ורגע לבטל ולעשות בהיפך ומי שאמר לשמן וידליק יאמר לחומץ וידליק. ולכן נפלו אז על פניהם וצעקו, ד' הוא האלקים (כהסבר הנ"ל) לכן זוכה אליהו בכל יומא דשוקא שבני אדם טרודים מאד על המחיה ועל הכלכלה וקשה להתיישב ולצמצם הדעה להאמין בהשגחתו יתברך תמיד להווי ולחיות ולקיים הטבע כרצונו, על כן אליהו הולך בשוק כדי לעורר לבות בני אדם על זה.

לרומם לד' כל רגע

ובזה האמונה שהשגחתו תמיד אפ"ל על כל פעולה טבעית וגשמית, אנו מרוממים את כל פעולתינו לדרגה גבוהה וכמו שביאר **בעבודת ישראל** (לשבת שובה) וזה לשון קדשו: והנה דרך בני ישראל המתקדשים לנהוג כמו שאמרו בשולחן ערוך או"ח סימן רל"א, דהיינו אפילו באכילה ושתייה ושאר דברים גופנים הכל לכוון לעבודת היוצר ברוך הוא עיין שם. ויש גבוה מעל גבוה אשר יכולים להגביה הניצוצין קדישין על ידי דברים גופנים, והם (הניצוצין קדישין הם) האותיות שברא בהם הקדוש ברוך הוא העולם והברואים כנודע וכו', ובוה מפרש שם הפסוק דההפטורה קחו עמכם דברים, המה האותיות אשר יצאו מפי העליון לברוא הנבראים ומהוה אותם. קחו עמכם והרימו אותם ושובו אל ה'. ואז כל תשא עוון וכו' יהיה כפרת עונות והמתקת הדינים, יעו"ש.

ועל פי מדרגה זו (מבאר השפת אמת) היה עבודת נח שמצא חן בעיני ד' על שהאמין שהכל הוא בהשגחת עינא פקחא השוטטת בכל הארץ, וזאת האומרת התורה, את האלקים"ם (בה"א הידיעה) הוא הידוע הוא אלקים חיים ומלך עולם, אחריו התהלך נח.

ומוסיף פרפרת נאה ד-האלקים"ם - (עם הה"א) גימטריא הוי"ה אדנ"י, והיינו שנח היה תמיד משתדל להאמין ולקשר הכל בהיותו ואדנותו יתברך שהוא מהוה ואדון (הוי"ה אדנ"י) על כל דברים הטבעים (האלוקים).

יעזור השי"ת שנוכל לעבדו בכל פעולתינו ובוה נמצא ח"ן בעיני אלוקים ואדם, עדי נזכה לומלאה הארץ דעה את ה', בב"א.

פניני הפרשה

אלה תולדת נח נח איש צדיק. וברש"י בשם המדרש, ללמדך שעיקר תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים. הרב רבי ברוך מזיכלין הזכיר לפני הרבי רבי העניך מאלכסנדר את חתנו שלא זכה לבנים. אמר לו הרבי: יש להבין, הרי הכתוב מדבר מבנים, ומדוע מפרש רש"י מצוות ומעשים טובים. אלא יש שער התולדה, ויש שקשה להם להגיע לשער הזה, והעצה לבוא לשם הוא מצוות ומעשים טובים. זו כוונת רש"י שעל ידי מעשים טובים זכה לבנים, ומחמת זה כתיב אחר כך ויולד נח.

חשבה לטובה

אלה תולדות נח. אם תרצה להניח ולפוש ולבטל מן התורה, התולדות היוצא ממנוחה זו הוא "נח", עוד מנוחה, כמו דתנן "אם בטלת מן התורה יש לך בטלים הרבה נגדך".

הרה"ק רבי ייבי מאוסטראה זי"ע.

צדיק תמים היה בדורותיו (ו, ט). דהצדיק על ידי מעשיו הקדושים שעושה איזה דבר קדושה הוא ממשיך את הבורא ברוך הוא יתעלה לעולם הזה נמצא עושה טובה לדורותיו שמזכה להם ששכינתו יתברך עמהם על ידי הצדיק. וכשהצדיק עולה במדרגה יתירה אזי הוא גורם לקשר ולהמשיך את שמו יתעלה בכל העולמות וזהו איש צדיק תמים היה בדורותיו. רצה לומר שתמימות צדקתו היה מועיל לדורותיו. וגם זאת הועילה צדקתו את האלקים התהלך נח, פירוש גם לעולמות העליונים היה משפיע להם. וזהו את אלקים, פירוש עם אלקים, דהיינו עולמות עליונים גם שם היה מתהלך נח והבן.

אלה תולדת נח נח איש צדיק. היה רגיל לומר בשם היהודי הקדוש, דרך העולם הוא, שכל אב אינו דואג עבור עצמו, טורח תמיד עבור בניו, שילדיו יגדלו בדרך התורה והחסידות, הוא משגיח עליהם בלי הרף. אדם אינו דואג לעצמו ואינו משגיח שגם הוא יהיה טוב. אותם ילדים כשהם גדלים, אינם דואגים עבור עצמם רק עבור בניהם, וכן כסדר כל הדורות. אמר ע"ז היהודי הקדוש: ווען וועל איך שוין זעהן דאס רעכטיגע קינד הבן יקיר לי אפרים", "מתי אזכה כבר לראות את הבן האמיתי, שכל הדורות דאגו עבורו". מבאר בזה כוונת הפסוק אלה תולדות

נח נח, פי' תולדותיו של נח זה נח עצמו, נח לא עבד רק על חינוך ילדיו, אלא תמיד עסק עם עצמו שגם הוא יהיה טוב. זה מש"כ ברש"י תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים, היינו של עצמו ולא רק של בניו.

בית יעקב (הג"ר יעקב אהרן ז"ל אב"ד אלכסנדר מתלמידי פרשיסחא)

נח איש צדיק תמים היה בדורותיו. הרה"ק רבי אשר"ל מראפשיץ זי"ע אמר רש"י פירש יש מרבותינו דורשין לשבח וכו' ויש דורשין לגנאי וכו' עכ"ל ראיתי רבים מקשים על היש דורשין לגנאי אם יש לדרוש לשבח אמאי דרשו לגנאי טפי הוי להו למידרש לשבח ונראה לי דלא קשה מידי דלהורות לנו באו אם אנו רואין איזה צדיק שיש לו חסרון מועט במידותיו עם כל זה אין לנו לומר מכח זה כי לא לצדיק יחשב עבור זה שהרי נח שהתורה העידה עליו איש צדיק תמים היה עם כל זה נוכל לדרוש לגנאי ואפילו הכי היה צדיק.

אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים היה בדורותיו את האלקים התהלך נח. מעשה באחד הרבנים שהיה גדול בתורה ויגע הרבה בשקידה מתמדת בלימוד עם תלמידי ישיבתו ונתקנא פעם בכמה מצדיקי הדור שהם יושבים להם במנוחה ומייחדים ייחודים עליונים כשהם יושבים ומעשנים כמה שעות ביום את מקטרתם התחיל אותו רב להרהר בדעתו שאולי גם הוא יעשה כמוהם אחרי ששקל וחשב היטב בדבר בשיקול הדעת החליט שאין נכון להתחיל את הדרך החדשה בעבודה זו בטרם ייסע להתיעץ בדבר עם רבו הרה"ק רבי אשר"ל מראפשיץ זי"ע לא סיפר הרב לשום איש על מחשבותיו והחלטותיו, קם ונסע לראפשיץ כשבא לראפשיץ ונכנס לבית רבו הק' מצא אותו שוכב על מיטתו ואנשים רבים עוטרם אותו כי היה אז קצת חולה, תיכף כשראהו הצדיק נתן לו שלום, ועדיין לא הספיק הרב לפתוח את פיו הקדים הצדיק ואמר לו הנני רוצה להגיד לך דבר תורה כתיב אלה תולדות נח רצה לומר אלה שהוא עבודה זרה, (כענין "אלה אלהיך ישראל") אשר הוא תולדות נח תוצאה ותולדה מהמנוחה והבטלה ואם תאמר נח איש צדיק תמים היה בדורותיו הרי עינינו רואות שיש בדור צדיקים תמימים שיושבים במנוחה ומייחדים ייחודים בעת שהם מעשנים את מקטרתם הנה את האלקים התהלך נח המנוחה שלהם היא ג"כ את האלקים, אבל אתה אל תעזוב את דרכך בקודש להתמיד יומם ולילה בלימודך ולהפיץ תורה ברבים.

סיפורי חסידים

סיפור

שדות ענק המשתרעות על פני שטחי עד, יערות אינסופיים ושטחי מרעה רחבי ידיים, חוות רבות מוקפות אגמים ונחלי מים, כל אלו מצויים היו בתוך תחומי שלטונו של האדון העשיר והרכיבו את ממשלתו הבלעדית בזעיר אנפין בתוככי ממלכת רוסיה הגדולה.

כפרים ואחוזות רבים זרועים היו בין שדותיו של האציל השוע. האיכרים שהתגוררו בהם, מוצאים היו את פרנסתם מעיבוד אדמותיו של האדון וטיפוח נחלותיו, ומחכרת נכסיו המרובים וזיכיון הפעלתם.

אף יהודים רבים נמנים על יושבי אחוזותיו של האדון העשיר. מרביתם מחזיקים בידיהם חכירות וזיכיונות בקנייניו של המושל, ומהם מקור פרנסתם בכבוד. שנים רבות יושבים הם על מי מנוחות בעיירותיהם, מעלים דמי חכירה שנתיים לאדון ומוצאים את מחייתם בהשקט ובבטח. אף סוחרים מצליחים מצויים בין יהודי הכפרים. הללו מטיבים לסחור בתנובות שדותיו של האדון ולהניב רווחים נאים, ואף האדון מצידו מבכר לבצע את עסקיו על ידם, בסומכו על תבונתם ויושר לבם. יערותיו האדירים מופקדים כולם בידי סוחרים יהודיים ממולחים, המשווקים את עציה לכל מרחבי הארץ הגדולה ונושאים רווחים גדולים, המעצימים את עושרו של האדון עתיר-הנכסים.

קהילות-קודש קטנות נתייסדו להן ברבות השנים בכפרי המחוז הגדול, ואוכלוסייתם של היהודים יושבי הכפרים הלכה וגדלה בחסותו של המושל האדיב. בכל עת הסביר להם פנים ועמד לימנם, וראה בעין יפה את התבססותם בנחלותיו. רבנים ושאר כלי קודש כיהנו בקרב הקהילות, וחיים של תורה ומצוות התנהלו בתוככי מקהלות בני ישראל יושבי העיירות.

על ראש גבעה נישאה בלב המרחב האגדי, בינות לעצים ירוקים ויובלי מים תכולים, מתנוססת הייתה לתפארה טירתו ההדורה של המושל. צריחה המשווננים, המזדקרים אל על וקורעים את תכול הרקיע - נראו למרחוק והשקיפו על פני השדות מסביב.

גינוני שררה ומלכות אפפו את כל אולמות הטירה ומבואותיה. משרתים רבים לבושי שרד מהלכים היו בין המסדרונות המפוארים, נכונים למלא כל פקודה היוצאת מפי האדון הנכבד. זקיפים חמורי סבר ניצבו דרך קבע משני צידי השער הגדול שלפני ההיכל, מקדמים את הבאים בפנים קפואות.

אכסדרה גדולה, נתמכת על גבי עמודי שיש מחוטבים מעשה אמן, מתמשכת ויוצאת הייתה מחדר משכיתו של האדון, וחולשת על פני כל היקום מסביב. על גביה מחבב היה האדון להתרווח בכורסתו הרכה בשעות בין הערביים, להתענג על משב הרוח הרענן המרעיד את צמרות העצים, ולהפריח ענני עשן ממקטרתו המוזהבת.

המיית מים חרישית הבוקעת מערוץ נחל קטן המפכה בשיפולי הטירה, מתמזגת לה בנעימות עם קול זמרת ציפורי שיר זערוריות המדלגות בין ענפי העצים, ונוסכות שלוות עולמים על המקום ועל יושביו.

דומה היה כי דבר לא יוכל להפר את הנינוחות השוררת דרך קבע על פני הגבעה הקסומה.

עד לאותו היום בו דהרו במעלה המשעול שני רצים שלוחים מעיר הבירה פטרבורג, נושאים עמם צו מלכותי...

אדמותיה של ממלכת רוסיה הגדולה, אחוזות היו בחלקים נרחבים ממנה על ידי אצילים מקומיים שירשו מאבותיהם ואבות-אבותיהם את בעלותם על הקרקעות, ומכוח כך נעשו אדונים למקום ומשלו בכיפה באחוזותיהם. ברבות הימים נסתפחו והלכו להם שטחים נוספים בסביבות תחומי שיפוטם של האדונים – והיו לחלק ממחוז שלטונם, פעמים נעשה הדבר על ידי רכישת הקרקע כדין, ופעמים – על ידי חזקה ותפיסה מן ההפקר.

בעיר המלוכה פטרבורג לא ראו בעין יפה את שלטונם נטול המיצרים של אדוני הכפרים והעיירות על כפרות ארץ גדולות ממרחבי הממלכה, כאשר חלקם סופחו ונעשו קניין פרטי שלא כדין, ושרי הממלכה ישבו לנסח חוק שישב את הסדר על כנו ויוציא מידי האדונים - אחוזות לא להם.

ביום בהיר ניתן הצו המלכותי, חתום בידי הקיסר, ונשלח על ידי רצים מיוחדים אל כל מושלי הכפרים ובעלי האחוזות, הקרובים והרחוקים. באיגרת הנושאת את חותם בית המלוכה נכתב לאמור כי על פי מצוות הקיסר ירום הודו, על כל אדון ומושל מכל רחבי הממלכה להמציא את תעודות הבעלות על קרקעותיהם ואחוזותיהם לידי הפקידים הממונים בפטרבורג הבירה, כדי להוכיח את בעלותם החוקית על נכסיהם. באיגרת נקבע זמן ידוע, כאשר בתוך הזמן הנקוב – על כל בעלי האחוזות להתייצב בבית המלוכה, להציג את ניירותיהם ולהסדיר מחדש את בעלותם על קנייניהם.

בסיום האיגרת החתומה בידי הקיסר בכבודו ובעצמו, נאמר כמובן מאליו כי כל אחוזה שלא תוכח לגביה בעלות על ידי תעודות ושטרות נאמנים - תופקע על אתר מידי האדון המחזיק בה ותהפוך לרכוש הממלכה. הרצים יצאו שלוחים ופשטו על פני כל המחוזות בארץ רוסיה, וכך הגיעו לאחר ימים אחדים אף לטירתו הנאה של המושל, הנטועה בלב מחוז שלטונו.

האדון קיבלם באדיבות, וקרא את דברי האיגרת בשוויון נפש. "נו מילא", חשב בלבו, "שהייה בת ימים אחדים בבירה, בחברת ידידים ומכרים מעולם האצולה, אינו דבר גרוע. לקראת היום המיועד אצא עם בני משפחתי לפטרבורג, אסדיר את העניין בכי טוב, ואשוב לביתי".

לאחר שעזבו השליחים ונסעו להם לדרכם, פנה האדון ללשכתו בלוויית סריסו, התיישב אצל שולחן העץ העתיק, והורה למשרתו להביא לפניו את תכריכי הכתבים המצויים בתיבה הגדולה הניצבת בירכתי החדר.

גיליונות רבים היו שם, כרוכים בחבל דק ונתונים בתוך תיקי עור. האדון החל לעלעל בין הדפים, חולף בעיניו על השורות ברפרוף, בתורו אחר הניירות הנצרכים לו עתה - תעודות הבעלות על אחוזותיו הרבים.

שעות ארוכות ישב האדון בחברת אחדים ממשרתיו, כאשר כל העת מביאים לפניו עוד ועוד תכריכי כתבים מעלים אבק ומצהיבים מיושן. פלגי זיעה נקוו על מצחו של האדון, ורוחו נעשתה קצרה ומתוחה. תחת ידיו עברו כבר מרבית המסמכים המצויים עמו בבית, ועדיין לא נמצאו התעודות.

עם רדת הליל קם האדון ממקומו סר וזעף, גומר בלבו כי מחר עם שחר יחדש את חיפושיו ביתר שאת.

ביום המחר הזעיק האדון את כל סגל משרתיו לאסיפה דחופה, וכל הטירה כולה נעשתה כמורקחה. אנשי הבית פשטו על כל החדרים והאגפים, רוקנו ארונות מתכולותיהם והפכו תיבות על שוליהן. דברי ערך עם

חפצי עתיקות נערמו להם על רצפת הבית, כאשר סביבם מתרוצצים אחוזי תזזית עשרות משרתים בראשות אדונם הגדול ואינם מותירים אבן על אבן.

החיפושים הקדחתניים לא נשאו פרי, והמשרתים העלו חרס בידם. רוחו של האדון נפלה עליו והוא נעשה עצב עד חולי.

יועציו וידידיו נקראו בחופזה, ויחדיו נתיישבו בכובד ראש לדון בצרה החדשה שנתרגשה עליו, ולטכס עצה כיצד להיחלץ ממנה.

"למען האמת", פתח האציל ושח לחבריו בעגמימות, "מעולם לא ראיתי בעיני את אותם תעודות ושטרי בעלות. האחוזות שייכות למשפחתנו מדורי דורות ועוברים בירושה מאב לבנו, ויחד עמם עובר אף תכריך הניירות היקר, המוכיח על בעלותנו וקנייננו בנכסים. התעודות נשמרות מכל משמר ועין זר לא שזפם. ידוע לי מסבי על קיומם של שטרות אלו, אם כי מעולם לא ראיתם בעיניי."

לאחר שניסו כל אחד את כוחו - זה בכה וזה בכה, פתח אחד מזועצי האדון שלא נודע באהבת ישראל שבו, ואמר: "הנה, בתחומי ממשלתך יושבים יהודים רבים ונהנים מחסותך, פרנסתם מצויה והם מדושני עונג. הגיעה השעה שישבו לך טובה! לו לעצתי תשמע, גזור עליהם כי מחויבים הם להתפלל לאלוקיהם שיושיעך, ואם לאו - יגורשו כולם מאדמתם ומבתיהם בחוסר כל!"

דבריו נתקבלו על ידי כל הנוכחים בהסכמה, וכולם חברו להם יחדיו על האדון ויעצוהו לעשות ככל אשר דיבר.

באותו היום יצאו שליחיו של האדון וסבבו בין הכפרים, באו בבתיהם של נכבדי היהודים וראשי הקהילה, וציוו לסור על אתר לבית המושל כי דבר נחוץ לו למסור להם...

כרעם ביום בהיר נתרגשה הגזירה על ראשי היהודים. האדון שינה את טעמו אליהם ודיבר עמם קשות. לא הועילו כל הבכיות וההשתדלויות, והוא נותר באחת: אם לא ימצאו התעודות עד שבוע ימים - יסולקו כל היהודים יושבי הכפרים מבתיהם, עד האחרון שבהם!

בתי הכנסיות נתמלאו ביהודי העיירות, שהחלו לקיים משמרות תפילה למציאת הניירות האבודים והעברת רוה הגזירה. משלחת מקרב החסידים יושבי העיירות צררו מעט צידה בצקלונם, ויצאו למסע בהול לחלות את פני מנהיג הדור, הצדיק הרה"ק רבי ישראל מרוז'ין זיע"א, אשר ממקום מושבו ברוז'ין הקרין מהודו על כל יושבי הגלילות והיה להם לתל תלפיות.

כאשר זכו להיכנס אל הקודש פנימה ולשטוח את מועקתם בפני הרבי, סיפרו בקול נכאים על הצרה שנתרגשה עליהם, כאשר המושל הכול-יכול מאיים לנשלם מבתיהם ופרנסתם ולשלחם לארבע רוחות השמים, באם לא ימצאו כתביו האבודים.

הם הוסיפו וסיפרו כי בדרך כלל מטה המושל כלפיהם חסד ונוהג עמם בהגינות, אך הפעם העבירה אותו צרתו על דעתו והוא מאיים לכלות בהם את זעמו.

הצדיק הקשיב להם בדומיה, ופניו נתעון בצער למשמע הגזירה הקשה שניחתה עליהם. דקות אחדות ישב הרבי אחוז שרעפים, ולבסוף הישיר אליהם את מבטו וציווה בקול בוטח ובארשת מרגיעה: "שובו למקומכם ועלו לביתו של האדון, אמרו לו כי עליו לקום ולנסוע לעיר פלונית, ולהתאכסן באכסניה פלונית המצויה

בטבורה של העיר. הוסיפו והגידו לו כי עליו לעשות את לינת הליל באותה אכסניה גרידא, ולא ישיאו לבו ללון במלון אחר בלעדי האכסניה ההיא! מובטחני כי בעזרת ה' יימצאו התעודות וישובו אל בעליהם".

אחוזי התרגשות שבו היהודים לאחיהם, ובקול מעודד סיפרו כי ישועתם קרובה לבוא. אחדים מביניהם סרו לביתם, לבשו את בגדי השבת ויצאו ללכת לעבר מעונו של האדון.

שני משרתים קיבלו את פניהם בשערי הטירה, והביאו אותם לפני האדון שישב אותה שעה בטרקלינו המפואר.

הגדול שבהם פתח בדברים, בתארו תחילה את גדולתו וקדושתו של הרבי מרוזין השולט בעליונים ותחתונים, ואחר מסר את הוראת הרבי בדבר הנסיעה לעיר האלמונית, יחד על התקווה והביטחון כי שם יימצאו המסמכים.

האציל בהה בהם בחוסר הבנה מהול בתרעומת. מה להם מבלבלים את מוחו בדברים חסרי פשר. אך לבסוף נמלך כי במצבו העגום בו הוא שרוי, אין לו דבר להפסיד, והוא יעשה כדברי הצדיק.

למחרת היום יצאה הפמליה בראשות האדון משערי הטירה.

בעל הבית היהודי יצא מגדרו לכבוד האורח רם המעלה שהופיע באכסנייתו. מיני תרגימה הוגשו לפניו עם כוס משקה מהביל, ובינתיים עמלו בני הבית במטבח על הכנת ארוחה דשנה כיאה לכבוד האציל הנודע.

"הואל נא להראות לנו היכן חדרנו, למען נוכל להניח מעט לעצמותינו היגעות מעמל הדרך", ביקש האדון מבעל הבית. בעל הבית בא במבוכה, והשיב לאדון באי נוחות, "צר לי, אך לא נותר מקום לינה במלוני. כל החדרים מלאים עד אפס מקום... הנני להציע לכבודו אכסניה נאה בקרבת מקום".

"לא, לא!" שיעעו האדון, "הכן לי חדר באכסנייתך דווקא, ואשלם ככל שתשית עלי!"

בעל הבית פשט את ידיו לצדדים, ושב על דבריו הראשונים, כי לא נותרה בביתו אף מיטה אחת פנויה, לצערו.

אך האדון היה נחוש בדעתו. החל מסע תימחור מהיר בה הוסיף האדון והעלה את מחיר הלינה עוד ועוד, כאשר בכל העת מתפתל בעל הבית ומנסה את כוחו בשכנוע האדון הנכבד כי באמת ובתמים אין לו מקום כלל, עד שלבסוף הכריז האדון באוזני היהודי, "אתן לך אלף רובל, רק הנח לי ללון בביתך!"

בשמוע בעל הבית זאת, הרהר מעט, ואז נכנס אל ביתו פנימה והחל לפנות את אחד מחדרי ביתו המיועדים למגורי בני משפחתו. שעה ארוכה טרחו בני הבית בהכנת החדר עבור האורח רם המעלה, ובסיומה הוצעה מיטה נאה ללינת האדון.

הלה נכנס פנימה ונפל תשוש במיטתו. הוא החל להתרעם על עצמו מה ראה לשטות זו לקום ולנסוע נסיעה ללא תכלית לעיר מרוחקת, ומתוך הרהוריו נפלה עליו תרדמה.

כאשר החלו קרני שמש להאיר את חדרו, הקיץ האדון משנתו ויצא אל אולם המבואה. בעל הבית ששהה אותה שעה ראה את האדון בדכדוכו, והזמינו לשבת אצל השולחן, להיטיב לבו במעט משקה חריף ולהשיב את נפשו.

נענה המושל והסב לשולחן. בתוך כך נכנס בדברים עם בעל הבית ומצא בו אוזן קשבת. הוא סיפר לו על אסונו, כאשר צרור ובו כל שטרי בעלותו על כל נכסיו נעלמה כאילו בלעתו האדמה, ועתה עומדים השלטונות להשליכו מאחוזותיו ולהופכו בין יום לאדם נחות.

היהודי האזין לדברי האדון רוב קשב, ולפתע הבזיק ברק במוחו...

"ההממ, אומר אתה צרור ניירות?" מולל בעל הבית את שערות זקנו. מחשבה עמומה ניקרה במוחו, והוא לא הצליח לעמוד על טיבה. לפתע זינק היהודי ממקומו, רץ אל תוככי הבית, השתהה שם דקות ארוכות ולבסוף שב מאובק כולו, נושא בידיו תיק עור ישן ומעלה אבק.

"לפני שנים רבות ביקר כאן אדון מכובד, ושהה בביתי שהות קצרה. במהלך סעודתו שתה לשכרה ונרדם, וכאשר הקיץ משנתו אצה לו הדרך והוא מיהר לנסוע מכאן, בעודו שוכח אחריו צרור זה... שמא יש לך חפץ בדבר זה? שאל האיש.

האדון תחב ידו אל הנרתיק, והעלה משם גיליון נייר אחד, מצהיב מיושן. ענן אבק חדר אל אפו והוא השתעל קלות. הגיליון נפרש על השולחן, ונשימתו של האדון נעתקה...

הסתבר כי זקנו של האציל שכח את תעודותיו שנים רבות קודם לכן באכסניה זו, וחסרונם לא נודע לו כל השנים.

האדון הנרגש לא מסוגל היה להוציא הגה מפיו, רק אימץ אל לבו את השטרות היקרים בלא אומר. הוא נפרד מבעל הבית בתודה והוקרה, ושב אל ביתו בעודו ממלמל ברכות ותודות לאלוקי היהודים ולמנהיגיהם...

שיעורי הלכה

ממורינו הרב שליט"א

שיעורי ההלכה נתנדב ע"י
הנהלת בית הוראה "אוהל ציון"
שע"י ביהמ"ד סלנט - ריב"ל 28, בי"ש
בנשיאות הגה"צ מורינו הרב שליט"א

053-318-1922

דיני צידה בשבת

א. המלאכה. צידה היא אחת מל"ט אבות מלאכות¹ האסורות בשבת². כי במשכן היו צדים תחשים להשתמש בעורם לכיסוי המשכן³. וכן היו צדים חלזון כדי לצבוע בדמו את התכלת⁴.

¹ כן הוא במשנה בשבת (עג.). וכן פסק הרמב"ם (פ"ז מהלכות שבת ה"א)

² אם צד בשוגג חייב חטאת. ואם צד במזיד חייב כרת. ואם היו שם עדים והתראה חייב סקילה (רמב"ם שם).

³ רש"י (שם עג. ד"ה הצד).

⁴ תוס' (שם צד. ד"ה ר"ש).

ב. גדר המלאכה. בכלל מלאכת צידה, כל פעולה שעושה [בין ביד ובין בכל אופן] כדי להכניס בעל חי לרשות אדם, ועל ידי זה אינו חופשי לעצמו.

ג. מין הניצוד. אין חייב אלא אם צד דבר שבמינו ניצוד, והיינו שהדרך לצודו כדי לאכלו, כגון דגים וכדומה, אבל אם צד דבר שאין במינו ניצוד, כגון זבובים ודבורים וכדומה, פטור אבל אסור.⁵

ד. הנאה. אם עבר וצד, אסור בהנאה לעולם.⁶

ה. הכנסה לחדר. המכניס בעל חי לתוך חדר, אם יכול לתפוס את הבעל חי בתפיסה אחת – אסור מן התורה. ואם אינו יכול לתפוסו בתפיסה אחת, איסורו מדרבנן, כיון שאין זו צידה גמורה.⁷

ו. סגירת חלון. ציפור שנכנסה לבית, אסור לסגור את הפתח או החלון. ואם רוצה לסגור מפני הקור והצינה, מותר.⁸ ויש אומרים שצריך לעשות תחבולות להוציאה מן הבית קודם שינעל.⁹

ז. ארון או מגירה שיש בתוכם זבובים. אסור לסוגרם, אף שבעת שיפתח הארון יברחו, כיון שסוף סוף הוא נוטל את חירותו של החי.¹⁰ ולכן ינפנף את הזבובים ואין צריך לחשוש אולי נשארו שם עוד זבובים.¹¹

ח. בעלי חיים שנשיכתם קשה. כגון נחש, מותר לצודם למנוע היזק, אף אם אין נשיכתם סכנה.

ט. דג. השולה דג מן הים לתוך ספל של מים, חייב דהוי צידה, אבל אם הבריחו לתוך בריכת מים לא הוי צידה.

י. אריה. הצד אריה אינו חייב עד שיכניסנו לכיפה שלו שהוא נאסר בה.¹²

יא. אדם. אין צידה באדם, ולכן מותר לצוד אדם ולתופסו.¹³

⁵ כן אמרו בשבת (קו:). וכן פסק השו"ע (סימן שטז ס"ג).

⁶ ראה שו"ע (סימן שיח ס"א).

⁷ שו"ע (שם).

⁸ כן כתב החיי אדם (כלל ל ס"ב) דכיון שאין בו צידה דאורייתא, אף על גב דהוי פסיק רישיה בדרבנן, מותר. אבל בשאר חיה ועוף דשייך בו צידה דאורייתא בבית, אסור אף על גב שאינו מכין כלל, דהוי פסיק רישיה.

⁹ קצות השלחן (סי' קכא בדה"ש ס"ק ט"ו).

¹⁰ הרמ"א (סימן שטז ס"ג) כתב שיש מקילים במקום שאם יפתח יברחו. אמנם הב"ח (ס"ג) והמגן אברהם (סק"ח) פסקו להחמיר.

¹¹ כן כתב הט"ז (סק"ג).

¹² רמב"ם (שם).

¹³ כן נראה מדברי השו"ע (סימן שלט ס"ד) שאסור לתפוס לבית הסוהר משום שאין דנים בשבת, ולא הזכיר חשש איסור צידה. וכן כתב בשמירת שבת בהלכתה (פכ"ז הערה קיט). עיי"ש שם שהביא בשם ספר קובץ על הרמב"ם שיש איסור צידה אפילו באדם.